

Naturskyddsföreningen
Styrelsen Umeå
Box 7028
907 02 Umeå

Till

Elin Lindkvist
assistent
Övergripande planering
Umeå kommun
901 84 Umeå

2018-01-25

Synpunkter gällande reviderade översiktsplaner på utställning, Umeå kommun

Bakgrund

Det här yttrandet är resultat av en intensiv samrådsprocess mellan Naturskyddsföreningen i Umeås styrelse och kretsens medlemmar. Styrelsen gick ut till alla sina ~2700 medlemmar med förfrågan att skicka in sina synpunkter. Dem inkomna synpunkter har diskuterats på ett kretsmedlemsmöte på Kafé Station den 13 Januari (23 deltagare). Utifrån medlemmarnas synpunkter och mötets diskussioner har styrelsen tillsammans med särskilt engagerade medlemmar formulerat följande yttrande, uppdelat i en sammanfattande bedömning och totalt 46 synpunkter och förslag specifika för dem olika delarna av översiktsplanen.

Allmänna synpunkter

Naturskyddsföreningen i Umeå anser att Umeå kommun har kommit relativt långt vad gäller formulera utvecklingsstrategier för ett mer hållbart samhälle. I detta samband nämns sex integrerade stadsbyggnadsprinciper. Det saknas dock en sjunde strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som lyftar de höga värden som kommunens natur har för befolkningens hälsa, trygghet, kreativitet och livskvalité och inte minst florans och faunans rätt att existera. Vi anser att detta skulle behövas för att uppfylla kraven i Kap. 2 i Plan- och bygglagen enligt vilket all planering skall ta hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter och ändamålsenlig struktur av bland annat grönområden. Konkret så behövs det ett bredare grepp på att värdefulla och speciellt tätortsnära naturområden behöver långsiktigt skyddas. Så bör det visas större respekt för jordbruksmark och nyckelbiotoper och planerna på upphävande av strandskydd mot bakgrund av tätortsutveckling behöver revideras. Dessutom ger vi förslag för att skärpa riktlinjerna för naturvård inom skogsbruket och för de planerade åtgärder för att minska klimatpåverkan och klimatanpassningen.

Många av dessa frågor skulle kunna hanteras på ett effektivt sätt i ett grönstrukturprogram. Ett sådant program saknas dock tyvärr i Umeå kommun till skillnad från många andra stora kommuner. Sammanfattningsvis, så anser vi att det framgår inte tydligt ur översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till miljö kvalitetsmålen, ett tydligt krav enligt Kap. 3 i Plan och Bygglagen, 5 § punkt 4. För att kunna klara Sveriges nationella miljömål och leva upp till Umeås ambition att bli Europas miljö huvudstad bör kommunen självklart ta mycket större hänsyn till miljön i den nya översiktsplanen! Konkreta förslag för att komma närmare målen listas nedan.

Specifika synpunkter

(1) Översiktsplan Umeå, Hur är det tänkt?

S.14 Tillväxt i Umeå- varför?

"Mångfaldens attraktivitet lockar nya människor att flytta till staden och fler människor ökar köpkraften vilket i sin tur lockar företag att etablera sig. Företag i täta miljöer får fördelar av en stark marknad, tillgång till specialiserade underleverantörer, konsulter och medarbetare."

Det saknas viktiga värden under denna punkt. Värden som är minst lika viktiga i en stad som *"ett rikt kulturutbud och växande fastighetsvärden"*. Dessa värden är till exempel trygghet, kreativitet, jämställdhet, livsglädje, livskvalité, livskraftiga ekosystem, biologisk mångfald och så vidare.

Värden som saknas i Översiktsplanen och som kommunen bör slå vakt om och stärka i Översiktsplanen. Endast mer tillväxt säger ingenting om utvecklingen av kvalitet, ekosystem eller kreativitet, oavsett om tillväxten kallas hållbar eller ej.

S.15 Strategier för hållbar tillväxt

Vad är Umeå kommuns definition av *"hållbar tillväxt"*? Vi skulle gärna vilja se en en förklaring. Enligt våran förståelse så uteslutar begreppen *hållbarhet* och *tillväxt* varandra. Befolkningsökning och relaterade bostads- och infrastrukturbyggande står emot intressen mot bevarande av stadsnära naturområden och biologisk mångfald. För den snabba exploateringstakten som planeras går det inte att ta full hänsyn till och bevara dem andra viktiga intressen. Översiktsplanen visar en hel del åtgärder för att öka t.ex. resurseffektivitet, men så länge den totala resursförbrukningen i en växande stad ökar kan man inte tala om hållbarhet.

S.16 Tillväxt i kollektivtrafikstråk och omvandling av trafikleder

"Den nya ringleden runt Umeå ger möjligheter att omvandla befintliga infrastrukturytor i staden."

Att bygga in ett scenario i Översiktsplanen som inte är formellt fastställt av Trafikverket är inte rätt, särskilt när det finns stor risk att ringleden leder till en bilberoende stadstillväxt. Forskning visar att då ringleder och förbifarter byggs så etableras bilberoende verksamheter längs de stråken och bilismen och trängseln i staden ökar.

S.17 Satsa på offentliga rum och parker!

"De offentliga rummen ska generellt utformas med en skala som ger attraktiva, trygga och upplevelserika platser och stråk med plats för rekreation och grönska."

Det är viktigt att de ursprungliga ekosystemen i staden bevaras. Med naturliga ekosystem i form av till exempel skogsdungar med stenar och blåbärsris istället för konstgjorda gräsytor får vi ökad biologisk mångfald i staden samtidigt som folket som bor i staden får en tätare koppling till naturen. Dessa stråk är viktiga för den naturliga floran och faunan samt bidrar till att anpassa staden till klimatförändringen genom att områdena kan absorbera skyfall, bidra med svalka vid värmeböljor och så vidare.

S.20 Planera för barnen

"Barn behöver bra utemiljöer som inbjuder till lek, både vild som lugn. De behöver också utrymme att upptäcka världen på egen hand eller tillsammans med andra barn."

"De faktorer som går att påverka, främst gårdarnas placering i förhållande till trafikerade vägar och vägtrafikens intensitet, ska vara vägledande."

Barn behöver naturliga utemiljöer där de ges utrymme att upptäcka naturen.

S.21 Vad vi gör i Umeå spelar roll

Här saknas det nationella målet att Sverige 2045 ska ha noll nettoutsläpp av växthusgaser samt 2030 ha en fossiloberoende fordonsflotta. Rätt utformad kan översiktsplanen bidra till att dessa mål nås medan kommunens möjligheter att bidra till målen kan undergrävas om målen inte tas i beaktande i översiktsplanen.

S.30 Riktlinjer för bebyggelse – generellt

"Jordbruksmark får inte tas i anspråk för bebyggelse annat än för att tillgodose väsentliga samhällsintressen."

Vad är *"väsentliga samhällsintressen"*? Kommunen bör ha en mycket restriktiv formulering här då vi ska vara rädda om den jordbruksmark vi har och istället skapa förutsättningar för att den brukas för lokalproducerade livsmedel.

Lägg dessutom till: *"Nyckelbiotoper får inte tas i anspråk för bebyggelse"*.

"Bebyggelsemiljöer planeras så att möjligheten att gå, cykla och åka kollektivt underlättas."

Att Gå, cykla och åka kollektivt ska vara en självklarhet. Här krävs en hårdare formulering. Till exempel att alla bebyggelsemiljöer planeras så att boende har så goda förutsättningar som möjligt att gå, cykla och åka kollektivt så att de boende blir oberoende av bilen.

Gröna parkeringsköp ska krävas inom centrumfyrkanten, det ska inte vara ett frivilligt åtagande.

S.31 Riktlinjer för komplettering av byar

"I byar med ingen eller svag befolkningstillväxt kan dock möjligheten att bevilja nylokalisering på jordbruksmark prövas när detta stärker byns struktur och bykaraktär."

Återigen; kommunen bör ha en mycket restriktiv formulering när det gäller att ta jordbruksmarken i anspråk.

S.32 Friyta

"Tillgång till ytor för lek och utevistelse i anslutning till bostaden är viktigt var man än bor i kommunen. Vid nybyggnation avsätts dessa friytor i första hand på kvartersmark för att säkerställa behovet av närhet till funktioner som ger livskvalitet i vardagslivet."

Här krävs en tydligare formulering av att dessa friytor inte endast är gräsmattor och tillrättalagda parker utan även trädgångar med naturlig flora och fauna. Dels för att öka den biologiska mångfalden men även för att återknyta till S. 20 då naturliga trädgångar och så vidare är mycket viktiga för barnen så att de kan upptäcka naturen på egen hand och få en känsla för naturen något forskningen visat skapar en miljömedvetenhet hos barnen som de tar med sig in i vuxenlivet.

"Sedan kan exempelvis en rik vegetation både ge goda upplevelsevärden samtidigt som den bidrar till en renare luft."

Lägg till ytterligare viktiga värden som rekreation, biologisk mångfald, möjligheter för pollinering osv.

"I Översiktsplan Umeå kommun- Fördjupning för de centrala stadsdelarna har riktlinjer för friyta preciserats. För övriga områden bör resonemang i text ovan kunna fungera som vägledning."

Resonemanget i texten innehåller krav på friytor. Men vi saknar ett förtydligande av principerna som ska gälla för friytekravet under den pågående stadsförtätningen.

S.33 Plats för verksamheter

"Den nya ringleden ger ett antal nya intressanta lägen med utvecklingspotential. Det redovisas även storskaliga områden för industri exempelvis exempelvis kring Dåva, Klockarbäcken, norra infarten till staden i närheten av mejeriet."

Denna text strider mot resterande delar av översiktsplanen eftersom nya arbetsplatser kring ringleden skapar ytterligare bilberoende vilket kommunen strävar bort ifrån. Folk kommer att ta bilen till arbetet. Helt feltänk av kommunen.

Forskning visar att när ringleder och förbifarter byggs så etableras bilberoende verksamheter längs de stråken och bilismen och trängseln i staden ökar.

"Halvexterna handelsområden ska även kunna utgöra stadsdelscentra för omgivande stadsdelar med effektiv handel, lättillgänglighet samt effektiv logistik."

Det kommer att krävas stora förändringar för att dessa områden ska bli "stadsdelscentra" som inte blir bilberoende. Kommunen ska inte premiera bilburna besökare.

S.34 Plats för verksamheter

"Det blir av vikt att genom stadsplanering skapa intressanta miljöer som ger förutsättningar för möten och förutsättningar för verksamhetsutveckling."

Precis som på sid.14 saknas fler värdeord som trygghet, kreativitet, jämställdhet, livsglädje, livskvalité, livskraftiga ekosystem, biologisk mångfald och så vidare.
Värden som skapar förutsättningar för en ekologiskt och socialt hållbar framtid.

S.37 Förtätning möjliggör hållbara resor

"Attraktiviteten kring dessa transportsätt måste höjas för att de ska bli konkurrenskraftiga gentemot bilen."

Återigen: De gröna parkeringsköpen måste krävas inom centrumfyrkanten för att skapa en förtätning där cykling och kollektivtrafik är konkurrenskraftiga gentemot bilen.

S.38 Stark prioritering av kollektivtrafikens stomlinjenät samt huvudvägnätet för gång- och cykel

"Huvudvägnätet för gång- och cykel utformas med gena och trygga vägar med hög framkomlighet och säkrat vägunderhåll under alla årstider."

Huvudvägnätet för gång- och cykel bör utformas så att cyklister är separerade från både bilister och gångtrafikanter.

S.41 Kommunen har ett helhetstänk för de gröna strukturerna

"Därtill utgör även den ekologiska korridor som omger staden en del i Umeås "gröna motorvägssystem".

Att jämföra ekologiska korridorer med ett motorvägssystem speglar kommunens antropocentriska syn på naturen. Ordet ger intrycket att migrerande djur skulle kunna planeras och behandlas som maskiner utan egen vilja. Vi uppmanar till att undvika såna jämförelser och använda ett mer neutralt språk.

"De ekologiska stråken knyter samman våra värdefulla naturmiljöer för säkerställande av funktioner"

Vilka funktioner pratas om här?

S.42 Ekosystemtjänster

"I takt med stadsutvecklingen behöver vi ta tillvara potentialer att skapa nya ekosystemtjänster"

Hur tänkte kommun att skapa ekosystemtjänster? Ekosystemtjänster erbjuds gratis av intakta ekosystem och kan inte skapas artificiellt på ett hållbart sätt.

Istället så anser vi att översiktsplanen bör värdera ekosystemtjänster av existerande grönområden högre och integrera dessa värden explicit i stadsplaneringen (för goda exempel, se

http://www.white.se/app/uploads/2014/11/Ekosystemtjänster_i_stadsplanering_En_V_gledning.pdf)

S.42 Älvstråket som vår stora resurs

”Dramatiska raviner och låglänta holmar och stränder hyser höga naturvärden och utgör viktiga habitat för många sällsynta och rödlistade arter, spännande miljöer som också är av vikt för den biologiska mångfalden.”

Konkretisera: De är av *högsta* vikt för den biologiska mångfalden.

S.43 Älvstråket som vår stora resurs

Umeå kommun vill bygga bostäder vid Böle på en redan befintlig nyckelbiotop (<https://www.skogsstyrelsen.se/skogens-parlor/Nyckelbiotop/?objektid=2969367>), i strandskyddat område på en naturtyp (strandlövsskogar) som redan idag hotas av fragmentering (se Tillägg till översiktsplan sidan 15, Strandskydd i Umeåregionen, antagen 2013, http://www.umea.se/download/18.1a5fea8a1437b3e6e5287dd/1390480585634/Fop_strandskydd_lagupplöst.pdf). Planen går helt emot det som står i inledningen i kapitel 3.6 Grönstruktur (S. 40) enligt oss och är ett tydligt exempel som motsäger intentionen av Umeå kommun att åstadkomma hållbar tillväxt. Det är dags att leva upp till ambitionen som Umeå kommun har enligt sin ansökan till Europas miljöhuvudstad där det påstås att exploateringen av områden med höga naturvärden är mycket restriktiv (se EGCA 2018, <http://www.umea.se/download/18.65c1214d14f38ac155364e3a/1446109856307/EGCA+2018+Ume%C3%A5+Sweden+4.+Nature+and+biodiversity.pdf>)

S. 48, Strandskydd

”Dispens från eller upphävande av strandskydd i detaljplaner kan enbart beslutas om det finns särskilda skäl som är preciserade i lagstiftningen och om det är förenligt med strandskyddets syften.”

Vi noterar att kommunen har använt formuleringar som finns att ange som särskilda skäl för strandskyddsdispens enligt Miljöbalken 7 kap. 18 c §. Vi delar inte den uppfattningen och skulle gärna se att Umeå kommun förtydligar/utvecklar dessa skäl. (Att det har stora avvikelser mot kommunens planer och strategier beklagar vi och hoppas att Umeå kommuns kommande planer tar hänsyn till gällande lagar och bestämmelser likväl som biologisk mångfald.)

S. 48, Upphävanden av strandskydd mot bakgrund av tätortsutveckling

”För att möjliggöra önskad bebyggelseutveckling kommer ett upphävande av strandskyddet för ett begränsat antal områden enligt kap. 7 § 18 c punkt 5 i miljöbalken få principiell betydelse för kommunens långsiktiga bostadsbehov och tillväxtambitioner i sin helhet. Tätortsutveckling i form av bostäder och verksamheter i dessa områden utgör därmed ett mycket starkt allmänt intresse.”

Vi skulle gärna se fakta som stödjer tesen att boende längs vatten är ett "mycket starkt allmänt intresse". Naturskyddsföreningen i Umeå ställer sig frågande till ifall Umeå kommuns motiv att bostäder och verksamheter i dessa områden utgör ett mycket starkt allmänt intresse som skulle ha företräde före strandskyddets syften. Vi anser istället att ett allmänt intresse skulle vara boende med närhet till tillgängliga stränder. Detta intresse anser vi är helt och hållet givet för en majoritet av Umeås befolkning och skulle kunna tillgodoses utanför strandskyddsområdet även vad gäller ny bebyggelse. Allemansrätten och bevarande av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten anser Naturskyddsföreningen väger tyngre än att bebygga strandskyddade områden (såsom det beskrivs i Miljöbalken).

Som vi tidigare har anfört i vårt yttrande angående samrådsunderlag för Detaljplanen för Västra Brinken (Diarienummer: BN-2014/00061, se <https://umea.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/82/2016/09/Yttrande-fr%C3%A5n-Naturskyddsfo%C3%B6reningen-detaljplan-V%C3%A4stra-Brinkv%C3%A4gen.pdf>) så kan Umeå kommuns planer på bebyggelse framgent utgöra ett ännu större vandringshinder för de arter som sprider sig längs älvdalar, fladdermöss är ett sådant exempel. Ett annat exempel är den Vitryggiga hackspetten, en art som har fått uppmärksamhet i Umeås lokalnyheter efter den har setts på Ön. Vitryggig hackspett kan betraktas som en paraplyart. Genom att inrikta bevarandearbetet på den mest krävande arten inkluderar man många andra, mindre krävande arter i samma miljö. Enligt förra perioden för Naturvårdsverkets åtgärdsprogrammet för hotade arter inom Umeå kommun så skulle upp till 168 rödlistade arter gynnas om man följde de skötselåtgärder som föreslogs.

Den nya översiktsplanen bör ta större hänsyn till värdetrakten för den Vitryggige hackspetten som sträcker sig längs med nedre delen av Umeå älv, från Sörfors ned till kusten och kustlandskapet (Se sidan 70 i Naturvårdsverket 2017: Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett, 2017 – 2021, ISBN 978-91-620-6770-0 (<http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6700/978-91-620-6770-0/>). Denna arts förutsättningar för att kunna fortsätta finnas i vår natur är beroende av att vi inte förstör eller förändrar dess livsmiljöer! Ta strandskydd på allvar!

"Ett åtföljande av översiktsplanens utvecklingsstrategier och bebyggelsescenario kommer att innebära totalt sett långsiktiga fördelar för samhället ur samtliga hållbarhetsaspekter. [...]. Motivet om tätortsutveckling för berörda områden har således ett tydligt samband med kommunens möjligheter att i slutänden åstadkomma hållbar tillväxt."

Vi anser den raka motsatsen: exploatering av skyddsvärda områden äventyrar hållbart tillväxt.

S. 51, Skogsbruk

"En stor del av kommunens yta utgörs av skogsmark. Cirka sju procent är undantagen av naturvårdsskäl."

Det är lite oklart om ytan som avses är den kommunalt ägda skogsmarken eller hela kommunens skogsmark. Vad gäller hela kommunen är ca 2% produktiv skogsmark formellt skyddad. Till detta kommer frivilliga avsättningar vilka ingen säker statistik finns att tillgå. Det framgår inte heller ifall det är produktiv skogsmark som avses, eller ifall även skogliga impediment avses. Vad som egentligen avses med siffran 7 % måste förtydligas.

Vad gäller den kommunalt ägda skogsmarken har det tidigare fastslagits att 10 % av den produktiva skogsmarken långsiktigt ska undantas från skogsbruk. Vi vill i den nya översiktsplanen se en tydlig formulering över att dessa 10 % verkligen ska avsättas (helst formellt skyddas) och även att det offentligt redovisas var dessa naturvårdsskogar är belägna med ordentligt kartmaterial.

Naturskyddsföreningen vill att det specificeras att inga skogar med höga naturvärden ska avverkas i skogsbrukändamål på den kommunalt ägda marken. Hit räknas bl.a. av Skogsstyrelsen registrerade nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt. Vad gäller nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt bör dessa givetvis inte heller bli föremål för andra typer av exploateringar. Även strandnära lövskogar bör undantas från skogsbruk. Övriga skogsområden bör brukas med hyggesfria metoder.

S.53 Kulturmiljöer

Likadant som stycket om "Kulturmiljöer" bör det vara en självklarhet att Översiktsplanen har ett stycke om "Naturmiljöer". Vi föreslår att lägga till det följande:

"Naturmiljön är en viktig källa för ekosystemtjänster och biologisk mångfald, en plats identitet och för att känna trygghet och trivsel. Naturmiljöer är därför viktiga för stadens, platsens, stadsdelens eller byns ekologiska och sociala hållbarhet.

Målsättningar är att:

- Skydda och bevara platser med höga naturvärden
- Hävda naturmiljövården i samhällsplaneringen"

S.56 Vattenstatus

"Det krävs helhetssyn och systematiskt arbete för att bevara och förbättra kvaliteten på yt- och grundvatten. För vattenförekomster i Umeå kommun är det främst försurning, övergödning och vandringshinder som leder till måttlig eller otillfredsställande ekologisk vattenstatus."

Utöver ovan listade hot för vattenkvaliteten bör översiktsplanen även nämna andra farliga ämnen med stor påverkan för organismernas hälsa, fortplantningsförmåga och beteende: läkemedelrester, mikroplast, flamskyddsmedel, Per- and Polyfluoroalkyler, m.m.

S.58 Minskad klimatpåverkan och klimatanpassning

"Översiktsplanens strategier har sin utgångspunkt i hållbar utveckling och ett fokus på minskad klimatpåverkan och hållbart resande. En fortsatt utveckling enligt strategierna för hållbar tillväxt är central."

Vilka är dessa "strategier för hållbar tillväxt"?

S.58 Den täta staden skapar utrymme för hållbart resande.

"Strävan att bli en fossilfri kommun är ytterliggare ett sätt att begränsa fortsatt klimatpåverkan"

Den här formuleringen bör konkretiseras! Vilken tidsram handlar det om?

Naturskyddsföreningen skulle vilja se att Umeå kommun går fram med god exempel och

formulera målet att trafiken blir fossilfri 2030 (se även <https://www.naturskyddsforeningen.se/nyheter/gor-drivmedlen-fossilfria-till-2030>)

S.58 Översvämning, ras och erosion

"Fördjupning för älvslandskapet utgör Umeå kommuns syn på frågor kopplat till översvämning samt ras och skred och har planeringshorisontent för frågorna uppemot 100 år."

Vi skulle gärna se att kommunen planerar för vattenflödesförändringar i Umeå älven utöver 100-årsflöden, dvs. 200-årsflöden och även 1000-årsflöden (även benämnt "Beräknat högsta flöde"). Redan idag ser man på 100-årsflöde att Öbacka strand kommer att översvämmas. (Se MSBs portal <https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/oversvamningskartering.html>). Att bygga på sådana områden som redan idag är utpekade för att kunna översvämmas kan inte ses som långsiktigt fördelaktigt ur samtliga hållbarhetsaspekter. Dels innebär detta risk för förlust av liv, men även ekonomiska och ekologiska skador ska inte underskattas. Desto mer ytor längs vattendrag som bebyggs och hårdgörs så ökar hastigheten i vattendragen, vilket kan förvärra flöden/översvämningar nedströms. Att bibehålla biologisk och geomorfologisk mångfald med naturliga miljöer som tillåts och tåls att svämma över (svämplan) så anser Naturskyddsföreningen att Umeå kommun tar ett bättre långsiktigt ansvar.

S.59 Dagvattenhantering

"En hållbar dagvattenhantering innefattar en kombination av öppna lösningar och traditionella ledningssystem, där platsens förutsättningar får avgöra vilken lösning som tillämpas."

Öppna dagvattensystem bör förespråkas då de minimerar översvämning och bidrar till biologisk mångfald. Detta bör framgå tydligare i översiktsplanen.

S.66, Miljökonsekvensbeskrivningar i översiktsplanedelar

"Bedömningen för det framtida tillväxtområdet har en planeringshorisont på år 2030. Utblicken mot ett Umeå med 200 000 invånare inrymmer en betydligt längre tidshorisont vilket i stort sett saknar motsvarighet i jämförelse med andra beslutsprocesser i samhället."

Vi anser att det ska vara en självklarhet att miljökonsekvensbeskrivningen har samma tidshorisont som tillväxtscenarier som kommunens planering bygger på. En tidshorisont av 12 år är alldeles för kort och kan inte ta hänsyn till långsiktiga miljöeffekter som kan förväntas i en stad där befolkningen fördubblas på 30 år.

"Översiktsplanen innehåller genom fördjupningarna och tilläggen sammantaget många förslag till förändringar av markanvändningen och innebär därmed stora möjligheter att uppnå de nationella miljömålen som för planerna är relevanta"

Ur listan med konsekvenser på miljömålen som redovisas på S. 72-73 framgår att översiktsplanen bidrar till måluppfyllelse för 8 av 16 miljömålen. De allra flesta miljömålen ska ha uppnåtts redan om två år (2020). Vi resonerar att översiktsplanen måste sätta

riktlinjer för mycket mer ambitiösa åtgärder för att ha en chans att bidra till att de nationella miljömålen uppnås.

S.69, Gröna samband, ekologiska korridorer och känslig natur

”Grönområden och dess ekologiska värden är en självklar del i bebyggelseplaneringen och bebyggelsen kan växa med god tillgång till grönstruktur.”

Grönområden och dess ekologiska värden ska självklart tas hänsyn till i bebyggelseplaneringen. Bebyggelsen kan inte växa utan att minska dem ekologiska värden som nuvarande grönområden har.

”Risken finns att närparker och sociala grönytor försvinner i samband med förtätningen”

Vilken stad finns kvar nära dessa områden är borta? En av Umeås stora styrkor är närheten till ett flertal tätortnära grönområden för vardagliga natur och- rekreationsupplevelser utan att behöva trängas med andra stadsbor eller ta bilen långt bort. Alla umebor som gillar att ta en skogspromenad eller åka skidor bort ryms inte bekvämt i de tre större områden nära staden som prioriteras som grönområden (Stadsliden, Röbacksskogen samt Nydalaskogen öster om sjön). Fler kommer troligtvis vara tvungna att ta bilen för att komma ut i naturen. Umeås unika gröna karaktär ges upp för att nå tillväxtmålet. Istället för att exploatera så mycket och så fort som möjligt som det verkar som nu borde planeringen utgå från att spara så mycket grönyta som möjligt. Kanske måste man kompromissa något med målet att ha en tät stad, men den stad som finns kommer vara desto trevligare att bo i.

Naturskyddsföreningen i Umeå undrar vilka ytor är undantagna från framtida bebyggelse? Dessa ytor bör tydligt redovisas i en karta. Dessutom bör exploatering av grönytor ske i god dialog med lokalbefolkningen, helt enligt strategin ”Alla ska med!” (se översiktsplan S. 70).

”Översiktsplanens föreslagna mark- och vattenanvändning innebär dock att de gröna funktionella sambanden kan bevaras i hög grad om än att de i vissa sammanhang begränsas till ytan”

Följande formulering bör läggas till: ”... så länge begränsningen inte anmärkningsvärt minskar den ekologiska funktionen av grönområdet”.

S.71, Genomförande

”Ekonomisk hållbarhet kan ligga till grund för finansieringen av en socialt, ekologiskt och kulturellt hållbar utveckling.”

Lägg till: Samtidigt kan ekologisk hållbarhet ligga i grund för en socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar utveckling.

S.72, Umeå i omvärlden

”Globalt sett kan Umeås framtida tillväxt betraktas som mindre hållbar då sambandet mellan tillväxt och ökad resursförbrukning, ökade utsläpp och rumslig expansion är tydlig.”

Vi håller absolut med den här slutsatsen. Men tyvärr är den alldeles gömt och behöver lyftas mycket mer i översiktsplanen, redan på S. 13 där hållbarhetsbegreppet nämns för första gången.

S.72, Konsekvenser på miljömål och hur de beaktas - begränsad klimatpåverkan

"Att bygga en förtätad stad anses vara det effektivaste sättet för att på sikt minska utsläppen av växthusgaser."

Den stora majoriteten av forskningen visar till att utsläppet av växthusgaser måste minska så snart som möjligt. Senast 2025 måste växthusgasutsläppet minska drastiskt och utsläppet måste vara nära noll 2045. Detta måste vara översiktsplanens ambition!

En fördubbling av antalet invånare kommer mest troligtvis inte minska kommunens absoluta utsläpp av växthusgaser. Hur kan då översiktsplanen "bidra till måluppfyllelse" "begränsad klimatpåverkan"?

S.72, Konsekvenser på miljömål och hur de beaktas – giftfri miljö

Vi beklagar att översiktsplanen inte bidrar till måluppfyllelse "giftfri miljö". Att sätta riktlinjer för minskning av miljöfarliga ämnen måste vara en självklarhet.

S.72, Konsekvenser på miljömål och hur de beaktas – levande skogar

Översiktsplanen beskrivs bidra till att miljömålet "Levande skogar" uppfylls med motiveringen *"Stora områden med höga skogliga värden för produktion, men också rekreation undantas exploatering. Skogsbruk bedrivs med hänsyn till rekreationsintressen"*. Naturskyddsföreningen tycker att detta är oklart formulerat. Med exploatering – avses då skogsbruk? Menas det att stora områden undantas till förmån för naturvård? Detta vill vi ska förtydligas. Centralt här under rubriken analys är att kommunen specificerar hur man tänkt arbeta för att öka den biologiska mångfalden och säkra arealer för naturvård inom skogslandskapet. Detta saknas helt i den nuvarande formuleringen. Tydliga planer för formellt skydd och frivilliga avsättningar kan redovisas i en särskild bilaga. Dessa ska redovisas tydligt var de finns i landskapet med kartmaterial. Som det nu är formulerat måste det anses vara högst oklart ifall översiktsplanen bidrar till att uppfylla miljömålet "levande skogar" eller rent av motverkar detsamma.

(2) Översiktsplan Umeå kommun, Fördjupning för Umeå

S. 48, Biltrafiksystemet

I kartan på översiktsplanen, fördjupning för Umeå, sidan 48, finns två nya vägar inritade, en stadsväg mellan Carlshem och Tomtebo, och en huvudväg som sammanlänkar Innertavlevägen och Holmsundsvägen. De planerade vägarna skulle gå rakt igenom ett skogsområde med höga naturvärden. Naturvärden i planområdet har inventerats under åren 2008-2010 av Naturskyddsföreningen i Umeås medlemmar, Umeå Fältbiologer och Skydda skogen, alla med stor inventeringskompetens. Även Norrlands entomologiska förening haft insektsfällor i skogen. Genom inventeringarna har det konstaterats höga och mycket höga naturvärden i stora delar av planområdet. Flera områden av skogen håller nyckelbiotopklass

med förekomster av mycket gamla barrträd, död ved, grova lövträd, odikade sumpskogar mm. Ett stort antal rödlistade arter har också dokumenterats. Dessa naturvärden skulle vara akut hotade av vägplanerna.

Den föreslagna huvudvägen skär rätt igenom ett område med mycket höga sociala värden. Området innefattar den bebyggelsenära skogen syd och sydöst om Carlshem som med kontinuitet knyter an till Grössjöns naturreservat. I detta stora naturområde finns ett väl utvecklat nät av promenad- och cykelstigar som även används för skidåkning på vintern. Område är mycket lättillgängligt (< 2km) för ett stort antal av Umeås innevånare och används därför av många för rekreation, motion och friluftsliv utan krav på biltransport till området. Eftersom den föreslagna huvudvägen skulle skära rätt genom detta område skulle den med största sannolikhet medföra stora negativa sociala konsekvenser.

Med tanke på de höga ekologiska och sociala värden som kännetecknar planområdet uttalar sig Naturskyddsföreningen i Umeå emot de planerade vägdragningarna. Vi anser att de föreslagna vägarna, och då främst den nya huvudvägen, inte utgör ett ekologiskt och socialt hållbart alternativ för Umeås trafikstrategi.

Rörande detta planområde föreslår Naturskyddsföreningen istället en utökning av Grössjöns naturreservatet fram till kanten Carlshem-Tombebo för att långsiktigt säkra de höga sociala och ekologiska värden som området besitter.

S. 74, Skyddsvärd natur

"Målsättningen för områdena är att bevara deras livsmiljöer. Vid framtida eventuella exploateringar tas stor hänsyn till att bevara naturvärden inom områdena och möjligheter till kompensation för ianspråktagna miljöer utreds."

Dem listade skyddsvärda områden bör bli naturreservat för att kunna garantera en långsiktig skydd. Kompensationer skulle inte kunna vara tillräckliga för att bevara de listade livsmiljöerna. Dessutom anser vi att Röbbäckskogen och Bölesholmarna bör bli naturreservat. Vidare ser vi höga natur- och sociala värden vid i20-skogen, Gimonässkogen, Tomtebrostrand, Lilljansberget och älvnära lövskogar på Västra brinken, Ön och Bölesholmarna. Även dessa områden bör pekas ut som områden som är undantagna från framtida exploateringar.

S. 81, Vatten

Umeå älv är en del av den gröna infrastrukturen där arter kan spridas och finna lämpliga livsmiljöer. Översiktsplanen behöver på en mycket tydligare och konkretare beskrivning som ange de avsikter närmast den viktiga Umeälven i utvecklingen med särskild hänsyn till biosfären. Själva älven utgör en viktig livsnerv sedan istiden - och för framtiden! Både över ytan för synens skull, dock lika viktig under vattenytan. Kommunen ska i framtida bebyggelse- och infrastrukturutveckling ta den största möjliga hänsyn att bibehålla de kvarvarande naturliga funktionerna längs med älven, även i de tätortsnära delarna. För att de påverka hela ekosystemet. Fiskebeståndet är det ytterst påtagligaste beviset för detta ekosystem, därmed också annan fauna, - allt från de viktiga mikroorganismer till ett artrikt fågelliv. Genom omedvetna ingrepp kring Umeås älvstränder under de senaste 150 åren har dess biosfär påverkats. Först efter decennier kan i bästa fall såren läkas. Detta kan belysas

särskild genom b.a. laxbeståndet. Nya misstag behöver undvikas till varje pris. Umeälven som ekologisk miljö behöver därför tas upp i Översiktsplanen.

(3) Översiktsplan Umeå kommun, Tematiskt tillägg för landsbygden

S. 25, Grönstruktur, värdefull och känslig natur

"Inom Umeå kommun bör, på samma sätt som på nationell nivå, inriktningen vara, att minst 5 % av skogslandskapet på lång sikt undantas från skogsbruk och istället säkerställas för naturvård."

Naturskyddsföreningen anser att det måste specificeras vilken typ av skog som avses med "skogslandskapet". Kan vi anta att siffran avser produktiv skogsmark? Vi ställer oss också mycket frågande till den låga siffran 5%. Varifrån kommer underlaget att detta ska vara inriktningen på nationell nivå? -Enligt Nagoya-avtalet som Sverige har undertecknat ska **17 %** av representativa naturmiljöer långsiktigt skyddas. Produktiv skogsmark är en sådan representativ naturmiljö. Naturskyddsföreningens policy är att 20 % av den produktiva skogsmarken ska avsättas för naturvård – detta i linje med forskning (se exempelvis Hanski 2011: Habitat Loss, the Dynamics of Biodiversity, and a Perspective on Conservation, AMBIO 40 (3), 248-255.) som visar att det är ett minimum på landskapsnivå för att hotade, krävande arter långsiktigt ska kunna överleva. Det finns oss veterligen ingen evidens för att 5 % undantagen produktiv skogsmark långsiktigt kan hysa livskraftiga populationer av känsliga och hotade arter. Menar kommunen allvar med denna mycket lågt satta siffra (5%) bör evidens för att detta inte allvarligt hotar den biologiska mångfalden presenteras och redovisas. Det måste också framgå hur denna låga siffra påverkar möjligheten att nå miljömålet "Levande skogar", till vilket kommunen specificerat att översiktsplanen bidrar positivt.

S. 27, Naturområden av stort värde för friluftslivet och/eller naturvården

Dem listade skyddsvärda områden bör bli naturreservat för att kunna garantera en långsiktig skydd.